

425.091.1935^e

A halálraítélt Tabán utolsó képe. 1934-ben fényképezte

Tabán *by Tabán*

— Emlékezés egy eltűnt városrészről —

A boldog szerelmesnél nincs hálasabb ember a világon. Az nem csak a szerelmesét szereti, hanem a várost is, ahol megismerte, az utcát, ahol sétált vele, a köveket, melyeken egy ritmusra vert a lábuk, akár a szívük belül, a lámpákat, melyek este fényt szórtak a boldogság szédületéből bizonytalan lábuk elé és a lámpákat, melyek este nem szórtak semmi fényt, az embereket, akikkel részeg bolyongásukban találkoztak és az embereket, akikkel nem találkoztak ilyenkor.

Rexa Dezső és Somogyi Aladár egy százöt oldalas könyvben siratják el a szerelem és romantika városrészét, a Tabánt, amelynek régebben semmi különösebb köze nem volt a szerelemhez és a romantikához. A neve törökül hegylábát jelent. Ez az elnevezés talán még a honfoglalás korából ered, mert II. András király egyik 1212-ben kelt okmányában ezt a Budavárhegy alatti dombot már Tabánnak nevezi. A törökök elől menekülő rácok telepedtek itt meg a XVI-ik században (innen a másik neve: Rácváros), mert „üzleti” szempontból nagyon kedvezőnek találták a fekvését, 1810-ben hatalmas tűzvész pusztította el majdnem az egész városrészt. Egy 1822-ből származó német leírás szerint: „... a tűzvész szerencsétlenség óta ez a városrész rendezettebb és csinosabb lett.” Mi már csak ezt a „rendezett és csinos” Tabánt ismertük. Épp ezért komoly próbára teszi

fantáziánkat, hogy milyen lehetett a „rendezés” előtt.

De halottakról vagy jót, vagy semmit. A Tabán pedig halott. Nem földrengés pusztította el, a tűzvész csapását is elviselte, az árvízzel is dacolt. Egy közgyűlési határozat törölte el a föld színéről. Hiába rejtőzött el a Gellérthegy és a Naphegy között, hiába lapult csendesen a hegyoldalhoz. Sokáig nem vették észre, csak a szerelmesek, a költők, a festők és más rendellenes emberek. Most észrevették a rendes emberek is. Addig csóválták rajta a fejüket, míg elhatározták, hogy le kell bontani.

Rexa Dezső és Somogyi Aladár könyvében 125 pompás felvétel gondoskodik arról, hogy a Tabán zezugos utcáinak és viccesen nyomorúságos házainak képe ne csak a szerelmes szívekben maradjon lefotografálva. Kicsit meghökkentünk, mikor ezeket az éles, józan fényképeket nézegettük. Reviczky sora jutott az eszünkbe: „A világ csak hangukat.” Milyen különös hangulat, a szerelemnek mekkora bódulata, a fiatalságnak milyen rádiumos sugárzása kellett ahhoz, hogy ezeket a földbesüllyedt, féligrom, szűk ablakú nyomortanyákat a romantika, a kedvesség patinájával vonja be.

Mosolyogva emlékszünk ezekre a képtelenül görbe és szeszélyes utcákra. Az egyiket Kör-utcának hívták, a másikat Iv-utcának. Ha a Kör-utcán végigmentél, ugyanoda kerültél végül, ahonnan elindultál, az Iv-utcán majdnem ugyanoda. De voltak költőibb elnevezésű utcák is. Holdvilág-utca, Aranykacsa-utca, Aranykakas-utca. A Holdvilág-utca fentről jött lefelé, mint a holdvilág,

csak nem olyan egyenesen. Találóbbrév lett volna rá a Villámcsapás-utca. Bizony a Tabánban nem sok reménnyel mondhatta az ősz apa reményteljes fiának: „Fiam, járj mindig az ezeves úton.”

Azért mondom nektek, Tabánbarátok és Tabán-síratok, nem a Tabánt szerettétek ti, hanem a saját fiatalságotokat és azt a kedves, könnyűlábú szökét, barnát vagy feketét, akivel órák hosszat bolyongtatok a nyomorúságos házak között, a rosszul kövezett sikátorokon és nyaktörő lépcsőkön anélkül, hogy elfáradtatok volna. — Hogy miért éppen a Tabánba mentetek? Hát miért kószáltok folyton a régi temetőben? Mert szomorúság kell nektek keretül. Mert annyi feleslegetek van fiatalságból, örömből, szeretetből, hogy adnotok kell, ajándékoznotok. Gazdagok vagytok és bedólt házakra, elhagyott temetőkre szórtátok az aranyat. Varázslók vagytok, mert nem csak magatokkal, hanem az egész világgal elhitettétek, hogy az elhagyott temetők szépek, nyájasak, vidámak, hogy a földbesüllyedt nyomortanyák romantikusak, kedvesek, hangulatosak. És kell is nektek „kivülről” az a sok szomorúság, hogy szét ne vesse a szíveteket a fiatalság, az öröm és a szerelem dinamitja.

Ti hálás szerelmesek, a temetőnek, a romoknak, egész nyomorúságos, piszkos elhordott Tabánnak kell hálásnak lenni nektek azért a fényért, melyet életében rásugározatok és ezért a kedves, színes, érdekes könyvért, melyben a szerzők még egyszer megsimogatják a halott Tabán csúnya, ráncos arcát.

HAMOS GYÖRGY

Somogyi Aladár onnan, ahol ma a transzverzális út vonul

1935. I. 1.